

Василь Шуляр – людина, громадянин, учений

Тамара Бабійчук,

кандидат педагогічних наук

м. Бердичів

23 травня минає 55 років від дня народження кандидата педагогічних наук, професора кафедри мовно-літературної та художньо-естетичної освіти МОІППО (Миколаїв), заслуженого вчителя України, відмінника освіти України, переможця всеукраїнських і міжнародних конкурсів, члена редакційної колегії журналів «Українська література в загальноосвітній школі», «Дивослово», «Вересень. Науковий часопис» (МОІППО) **Василя Івановича Шуляра**.

Василь Іванович – автор 275 публікацій, понад 40 одноосібних і у співавторстві монографій і посібників, ініціатор та автор низки літературних проектів і програм.

Географія авторських майстер-класів В. Шуляра – вражаюча: Миколаїв, Кіровоград, Херсон, Харків, Полтава, Ужгород, Глухів та ін. Тільки під час Третіх Міжнародних Ольжичевих читань на майстер-класі В. Шуляра побували вчителі із 23 областей (понад 40 осіб), а також педагоги Румунії та Туреччини.

Думки учасників майстер-класів

К. Голобородько, В. Саган, Харків: «залучивши присутніх в аудиторії студентів, створив ситуацію, коли учень дислокується в простір емоційної напруги й переживає, наприклад, гаму почуттів, що охоплюють митця-імпресіоніста М. Коцюбинського», «методика В. Шуляра є новачиним проривом у сфері моделювання, планування уроків».

А. Загнітко, член-кореспондент НАН України, Донецьк: «Василь Шуляр вибудував досить цікаву парадигму співпраці суб'єктів літературної освіти, де посередником став художній твір»; «варто відзначити педагогічну харизму, вміння творчо імпровізувати і спрямовувати студентів до творчих пошуків».

О. Сидоренко від імені учителів-полтавчан: «Я, учитель вищої категорії з 23-річним стажем, методист, побачила, як просто і захоплююче можна вивчати складні питання літературознавства та потрактування творів». «Василь Іванович презентував перспективний досвід стосовно використання електронних програмних засобів у планувальній діяльності суб'єктів літературної освіти, зацікавив присутніх ідеями моделювання едукативних ситуацій сучасного компетентнісно-діяльнісного уроку, розбудив творчі сили, викликав потребу весь час учитися, допоміг відчувати радість творення нових зразків уроку і моральне задоволення від результатів власної творчості».

Кілька запитань до ювіляра

Звідки у Вас покликання – вчитель?

— Від учителя української мови та літератури Баратівської СШ Агеєнко Лідії Лук'янівни. Вплив її на учнів був шаленим, ми навіть відтворювали-копіювали її почерк. Так, уже в 70-х вона впроваджувала лекційно-семінарську систему на уроках літератури; захоплювала до візуалізації творчості письменників через виготовлення літературних плакатів.

Хто переконав Вас стати вчителем учителів?

— Неабиякий вплив справили на мене Ніла Йосипівна Волошина, Борис Ількович Степанишин і Євген Андрійович Пасічник. Після зустрічей з ними я зрозумів, що наука – це моя доля. Правда, йшов я до цього переконання аж два десятки літ...

Послідовником і учнем якого вченого Ви себе вважаєте?

— Я розвиваю ідеї наукового наставника, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента

НАПН України Ніли Йосипівни Волошиної про те, що урок літератури сьогодні – це витвір мистецтва, в якому наявні і краса, і натхнення думки, і радість пошуків, створені спільними зусиллями учня і вчителя. Ціннісним ядром сучасного уроку української літератури і для мого Навчителя, і для мене, її послідовника, є національно-патріотична модель, яка сприяє формуванню українського учня-читача – патріота, шанувальника української культури та культури інших народів, ЛЮДИНИ-КУЛЬТУРИ! Я відчуваю духовну спорідненість з Нілою Йосипівною.

Знакова подія у Вашому житті як учителя і науковця.

— Знаковою і поворотною стала перемога у Всеукраїнському конкурсі «Учитель року». Тоді отримав звання «Учитель року – 2000» і «Заслужений учитель України». Після цього був запрошений на посаду доцента філологічного факультету Миколаївського державного університету. Другою важливою подією став захист кандидатської, учене звання.

Яке, на Ваш погляд, сьогодні найперше завдання учителя-словесника?

— Найперше завдання учителя літератури – любити дітей і свій предмет, бути фанатично налаштованим на майстерне виконання своїх обов'язків. Учителем треба БУТИ, а не приневолювати себе до того.

Чи є, як Ви вважаєте, «білі плями» в методиці літератури, тобто питання, абсолютно зігноровані науковцями, однак насправді важливі?

— Насамперед це відсутність чіткої стратегії, спрямованої на реалізацію творочентризму на уроці літератури й «одуховнення людини». Ніяк не можемо грамотно й адекватно організувати процес читання, аналізу, інтерпретування художнього твору. Не вміємо засобами української літератури взагалі та зарубіжної зокрема формувати почуття патріота своєї держави, не можемо зруйнувати комплекс меншовартості. Технологізація літературної освіти відбувається штучно, а то й примітивно. Переважає гонитва за інноваційним, при цьому втрачаємо випробувані часом методи і прийоми. Дуже багато на уроці літератури бутафорії, набору невинуватих красивостей, які руйнують «нетлінну сутність» художнього твору. І все це не узгоджується з принципом природовідповідності, цілісного мислення дитини. Проблема програмо-підручникотворення – одна із першочергових, бо саме з цього і починається шлях учителя до учня. Дуже важливо, щоб у вчителя відбувся «майдан» у свідомості, «майдан» у душі.

Що ви відчували і робили під час Майдану, анексії Криму, шашу проросійських сил на Сході України?

Це болюча рана, яка ще не загоюється. Виходив, наскільки міг, на миколаївські майдани, фінансово, наскільки були можливості, з родиною підтримували тих, хто міг поїхати на Майдан. Сім'єю виготовляли з внучатами різні вироби, продавали, закуповували ліки і передавали до шпиталю на лікування наших поранених захисників, які проходили лікування-реабілітацію, відправляли посилки, ініціював перерахунки заробітної платні у фонд військових. Але основне для мене – створювати україномовне культурологічне середовище для зросійщеного регіону, щоб тут чули слово Тараса Шевченка, Василя Симоненка, Ліни Костенко ...

Талановитий учень Ніли Волошиної

Уперше я познайомилася з Василем Івановичем Шуляром, коли з олівцем в руках 2001-го читала його статті в журналі «Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах». Згодом зустрілася з автором сміливих методичних концепцій. Василь Шуляр – чоловік комунікативний, оптимістичний, непосидючий, з добре розвиненим почуттям гумору. Це людина блискавичної реакції, скромна, порядна, інтелектуал, правдолюб і працелюб.

Бачила я Василя Івановича і на конференціях, коли він був у центрі уваги зацікавлених науковців; брала участь у його блискучих майстер-класах і спостерігала за вдячними і захопленими поглядами вчителів і студентів-філологів; слухала неповторні, логічно вибудовані виступи Василя Івановича в різних аудиторіях. Нині згадується коротке інтерв'ю Ніли Йосипівни Волошиної. На питання, яким повинен бути сучасний український учений, вона відповіла: «Патріот. Професіонал. Добродій. Трудар. Мислитель». Чи не таким є Василь Шуляр?

Уважно читаючи траці В.І. Шуляра, не перестаю щиро дивуватися огрому виконаній роботи. А ще – свіжості думки. Науковець створив власну методику – методику глибокого творчого мислення.

Сьогодні на столі ювіляра – докторська дисертація «Теоретико-методичні засади сучасного уроку української літератури в основній і старшій школі». Це результат довгорічної сумлінної праці талановитого і продуктивного, затребуваного часом і Українською державою вченого. Побажаймо Василю Івановичу успішного захисту своєї роботи. Хай в коло докторів з методики української літератури нарешті ввійде ця світлодумна особистість.

Тамара Бабійчук, м. Бердичів

Дві п'ятірки Василя Шуляра

Далекий 2000 рік. У Чернігові відбувався Всеукраїнський конкурс «Учитель року» в номінації «Українська мова та література». Миколаївщину репрезентував Василь Шуляр. Він підкорював ерудицією, бездоганим мовленням, щирістю, відкритістю, простотою. Запам'яталися його захоплені розповіді про рідні місця. Він дуже природно і гарно тримався на сцені, був артистичним і несподіваним. Читав свій варіант «Intermezzo», пов'язавши це з конкурсом.

Урок Василя Івановича вирізнявся з-поміж інших. Конкурсні матеріали В. Шуляра дивували якимось дуже гармонійним сплавом науки і практики, естетичним оформленням, креативом. Василь Іванович переміг. Цілком заслужено. Відчувалося, що це завершення одного важливого етапу в житті. Він до цього конкурсу готувався свідомо і відповідально. І виборов право на високе звання «Заслужений вчитель України».

Дуже цінна риса Василя Шуляра – вміння слухати і чути інших. Він із тих, хто підтримає і допоможе. Не боїться змін у житті. Його українськість вроджена, любов до рідної землі незрадлива і некриклива, дуже конкретна і мудра. Він дуже «легкий на слово» і володіє ним віртуозно.

Лілія Овдійчук, м. Рівне

Слово про Василя Шуляра

У професійних методистів є традиція – приходити, а якщо треба, то й приїжджати на зустрічі з учительством. Василь Шуляр не один рік приїздив із Миколаєва до Херсона, щоб провести бесіди – не хочеться говорити надто офіційно: прочитати лекції або спецкурс – для вчителів-україністів Таврії, які перебували на курсах підвищення кваліфікації. Тематичні бесіди про найновіші наукові підходи й методичні технології у процесі викладання української літератури не лише ґрунтувалися на розмаїтому інформаційно-пізнавальному матеріалі, але й супроводжувалися яскравим ілюстративним дійством – динамічним застосуванням мультимедійки. Василь Шуляр як вчений-гуманітарій легко й невимушено оперував можливостями та ресурсами комп'ютерної культури, спрямовуючи її потенціал на досягнення максимальної ефективності у вивченні шкільного курсу літератури. Його методичні бесіди проходили цікаво, різноманітно й в інформативному сенсі насичено. Він настільки проникливо відчуває складну фактуру літературного тексту, настільки глибоко розуміє тонкощі літературного процесу і настільки майстерно спілкується з педагогічною аудиторією, що, думається, його науково-методичні бесіди могли б проходити, скажімо, у Кракові, Відні, Мюнхені, Женеві, Парижі, Стокгольмі. Василь Шуляр – представник наукової школи мудрої та багатогранної професорки, члена-кореспондента НАПН України Ніли Йосипівни Волошиної – є науковцем європейського рівня, аналітиком із безмежним діапазоном літературознавчих інтересів. І, вважаю, що наша гуманітарна місія якраз і полягає в тому, щоб просувати у Європу, якщо ширше – на Захід, у світовий простір, таких інтелектуалів, як В.І. Шуляр. Від цього виграють і Україна, і світ.

Ярослав Голобородько,

доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри теорії і методики викладання

гуманітарних дисциплін

Херсонської академії неперервної освіти

Вельмишановний Василю Івановичу!

Прийміть щирі й сердечні вітання з нагоди Вашого ювілею від редакції часопису «Українська література в загальноосвітній школі». Наші читачі знають Вас як новатора в галузі методики, активного пропагандиста інноваційних науково-методичних ідей, талановитого автора книжок і статей у періодичних виданнях. Притаманні Вам професіоналізм, працелюбність, творчість, висока ерудиція, порядність, людяність є прикладом для молодих освітян України.

Бажаємо Вам міцного здоров'я, незгасної творчої енергії та невтомності у повсякденній праці, успішного здійснення всіх планів та задумів, добробуту та злагоди, шани і тепла від людей. Хай Ваші талановиті науково-методичні розвідки приносять радість нашим читачам.

З роси і води Вам, дорогий ювіляре!

Колектив редакції часопису

«Українська література в загальноосвітній школі»